
TURI TÍMEA

a Magvető Kiadó főszerkesztője

A figyelemről

A kilencvenéves Ilia Mihálynak

Az egyetemi évek után kezdtem dolgozni a Magvető Kiadóban. Már az első munkanapokon teljesen nyilvánvalóvá vált, hogy mindaz, amit addig az iskolákban megtanultam, nem feltétlenül készített fel arra, hogy szerkesztő legyek. A magyar szak nagyon sok mindent ad: műveltséget, ízlést, tájékozottságot. Szisztematikus gondolkodást. Nagy mennyiségű szövegek észben tartását, a megfelelő kérdések feltételének képességét. De nagyon sok mindenre nem voltam felkészülve: az asszertív kommunikációra, a folyamatos mediációra, a diplomáciai tárgyalásokra. A könyvkiadás jogi és kereskedelmi vonatkozásai még a legkönnyebben megtanulhatók: hiszen azok, még ha folyamatosan változnak is, belátható területek, legyenek mégoly nagy területek is. De mindazok a dolgok, amelyek miatt egy könyvkiadó szellemi műhely is, beláthatatlan mennyiségűek és nehezen körülhatárolhatók.

Az irodalmi rendszer tevékenységeinek nagy része produktumhoz kötött, és legalább a romantika óta innovációelvű. Az írók remekműveket akarnak írni, amelyeket jelentős kritikákban szeretnének méltatni az ambiciózus kritikusok. Regényeket írni, amik alatt beszakad az asztal. Vagy vékony verseskönyveket, évtizedek alatt felhalmozott bölcsességek lepárlásaként. Szemléletváltó tanulmányokat, orientáló recenziókat. A kiadóban dolgozó munkatársak ebben az irodalmi rendszerben működnek. Sokat olvasnak, de nem feltétlenül írnak. Folyton frusztráltak attól, hogy minél többet olvasnak, annál többet nem: hiszen azt már megtanulták, hogy minden jó könyvből más könyvek felé vezetnek utak, így egyre több könyvről szereznek tudomást, amelyeknek a közelükbe menni sem lesz idejük. Ha írnak, az legtöbbször csak a szövegdokumentumok széljegyzeteiben történik, amelyeket gondosan kitörölnek a szöveg alakulása közben. A szerzőkön kívül kevesen tudják, mi az ő érdemük vagy hibájuk, és néha még – ha különösen ügyesek – a szerzők sem veszik észre.

A szerkesztők nem hoznak létre önálló produktumot, és a munkájuk nagy része nem innovációelvű. (Örülnek, ha öt évente felfedeznek valakit, de a felfedezés ritkán egyetlen ember érdeme.) Láthatatlanok, mint a háziasszonyok munkája a GDP-ben, de épp ezért gyakran kiegyensúlyozottabbak is a mindennapjaik. Az alkotó emberekkel szemben, akiknek munkája nagy részben magányos individualista tevékenység, sokat kell más emberrel beszélgetniük. Mostanában,

amikor egyre többet gondolkozom ezen, egyre többször jut eszembe az, amit Ilia Mihálytól kaptam.

A szegedi egyetem mint a legtöbb felsőoktatási intézmény: tranzitműhely. Igazi otthont jelent éveken keresztül, de könnyen elengedi régi hallgatói kezét. Ilia tanár úr nem ilyen. Soha egyetlen pillanatra nem éreztem, hogy a figyelme bármit változott volna azok alatt az évek alatt, amióta már nem tanulok a bölcsészkaron. De figyelme nem csak a hallgatókra terjed ki: néha hajlamos vagyok azt hinni, magát a magyar irodalmat fonja be figyelme egy olyan erős hálózattal, ami véd is, és képes a folytonos megújulásra. Több évtizedes működése erősebb bárminél, pedig nem produktumhoz kötött, és nem innovációelvű. Jelen lenni, hogy az ember tudja, van egy biztos pont a világon a sok hálózat közepette: ennél többet nem taníthattak nekünk, és ennél többet nem kívánhatunk megtanulni.